

УДК 378.14:355/359(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/pcsd-2024-2-8>

**Володимир РОДІКОВ**

полковник, кандидат педагогічних наук, начальник 143 Об'єднаного навчально-тренувального центру «ПОДІЛЛЯ» Сил підтримки Збройних Сил України, просп. Грушевського, 50, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна, 32302

**ORCID:** 0009-0006-8683-359X

**Бібліографічний опис статті:** Родіков, В. (2024). Методологічні підходи та закономірності підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану. *Проблеми хімії та сталого розвитку*, 2, 63–70, doi: <https://doi.org/10.32782/pcsd-2024-2-8>

## МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНИХ ВІЙСЬК ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті визначено концептуальну основу науково-методичної педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану. Підготовку майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності розглянуто як цілеспрямований процес освоєння військово-спеціальних знань, навичок, умінь та розвиток організаційно-вольових якостей, що дають змогу успішно виконувати обов'язки в межах здобутої військово-облікової спеціальності. Розкрито сутність загальнонаукових методологічних підходів, філософських принципів та специфічних закономірностей побудови педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану. Обґрунтовано єдину методологічну систему, яка охоплює системний, компетентнісний, практико зорієнтований та особистісно зорієнтований методологічні підходи, та зорієнтовується на визначення цілей підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності і механізмів їхнього досягнення. Відображено специфічні закономірності, що зумовлюють взаємозалежність між цілями військової освіти та підготовки майбутніх фахівців інженерних військ в умовах воєнного стану; змістом цієї підготовки та результатами розвитку військової науки та воєнної техніки з їхньою проєкцією в військову науку та практику; мотивацією курсантів до активної навчально-пізнавальної діяльності та відповідністю підготовки майбутніх фахівців інженерних військ вимогам реальної службово-бойової діяльності; науково-обґрунтованою організацією та реалізацією підготовки майбутніх військових фахівців в умовах воєнного стану та сформованістю готовності майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності.

Обґрунтовано, що розроблена методологічна основа дає змогу ґрунтовніше розглянути сутність педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану та в подальшому обґрунтувати та розробити модель досліджуваного процесу із знаходженням шляхів її подальшої реалізації.

**Ключові слова:** методологія, методологічний підхід, система, підготовка, військова освіта, майбутні фахівці інженерних військ, готовність до військово-професійної діяльності.

**Volodymyr RODIKOV**

Colonel, Candidate of Pedagogic Sciences, Chief of the 143rd Joint Training Center "PODILLYA" of the Support Forces of the Armed Forces of Ukraine, 50 Hrushevskyyi ave., Kamianets-Podilskyyi, Khmelnytsk region, Ukraine, 32302

ORCID: 0009-0006-8683-359X

**To cite this article:** Rodikov, V. (2024). Metodolodhichni pidkhody ta zakonomirnosti pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv inzhenernykh viisk do profesiinoi diialnosti v umovakh voiennoho stanu [Methodological approaches and patterns of training future engineering troops specialists for professional activity under martial law conditions]. *Problems of Chemistry and Sustainable Development*, 2, 63–70, doi: <https://doi.org/10.32782/pcsd-2024-2-8>

## METHODOLOGICAL APPROACHES AND PATTERNS OF TRAINING FUTURE ENGINEERING TROOPS SPECIALISTS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY UNDER MARTIAL LAW CONDITIONS

*The article defines the conceptual basis of the scientific-methodological pedagogical system for training future specialists of engineering troops for professional activities under martial law conditions. The training of future specialists of engineering troops for professional activities is considered a purposeful process of mastering military-special knowledge and skills and developing organisational and volitional qualities, which enable them to fulfil their duties within the acquired military-accounting speciality successfully. The essence of general scientific methodological approaches, philosophical principles, and specific patterns of constructing a pedagogical system for training future specialists of engineering troops for professional activities under martial law conditions is revealed. A unified methodological system is justified, encompassing systemic, competency-based, practice-oriented, and personality-oriented methodological approaches. It is aimed at defining the goals of training future specialists of engineering troops for professional activities and the mechanisms for achieving them. The specific patterns that determine the interdependence between the goals of military education and the training of future specialists of engineering troops under martial law conditions, the content of this training, and the results of the development of military science and military technology with their projection into military science and practice; the motivation of cadets for active educational and cognitive activities and the correspondence of the training of future specialists of engineering troops to the requirements of real service and combat activities; scientifically grounded organisation and implementation of training future military specialists under martial law conditions, and the formation of readiness of future specialists of engineering troops for professional activities are depicted.*

*It is substantiated that the developed methodological basis allows for a more thorough consideration of the essence of the pedagogical system for training future specialists of engineering troops for professional activities under martial law conditions and, subsequently, to justify and develop a model of the researched process with the identification of ways for its further implementation.*

**Key words:** methodology, methodological approach, system, training, military education, future specialists of engineering troops, readiness for military and professional activity.

**Постановка проблеми.** В умовах повномасштабної російсько-української війни якість військової підготовки мобілізованих та військово-вслужбовців як певна збалансована відповідність потребам держави, Збройних Сил України (ЗСУ), вищої військової школи, офіцерів запасу за професіями та військово-обліковими спеціальностями, є актуальною проблемою та потребує постійного зіставлення проміжних результатів з вихідними позиціями, із застосуванням методологією, уточнення та корекція мети та методології розвитку. Також в умовах воєнного стану виникають нові тенденції у розвитку засобів та способів збройної боротьби, які значною мірою засновані на сучасних технологіях та техніці. Це зумовлює необхідність

розвитку такої системи підготовки військових фахівців, яка б не лише встигала за життям військ, а й з урахуванням перспективи забезпечувала їхню належну професійну мобільність (Полторак, 2018, с. 6).

Поліпарадигмальність сучасної військової освіти зумовлена безліччю методологічних підходів, які розробляються й обґрунтовуються в педагогічній теорії і практиці. Вибір методологічних основ дослідження, наукових підходів – один із важливих етапів його організації, що забезпечує переконливість логіки та результатів педагогічного експерименту, спрямованого на перевірку висунутої гіпотези. Визнаючи нормуючу роль підходу в організації дослідження (Зорій, 2018), зокрема, у галузі

військової педагогіки, важливо уточнити, чим визначається його вибір.

#### **Аналіз останніх досліджень і публікацій.**

Актуальність дослідження підготовки майбутніх фахівців інженерних військ в умовах воєнного стану підтверджується зростанням кількості досліджень, присвячених цій темі. Так, науковці розглядають загальні питання модернізації військової освіти (О. Васильєв; А. Галімов, М. Маслій; Ю. Приходько та ін.); моделювання процесу формування професійної компетентності та готовності до військово-професійної діяльності (О. Бондаренко, Є. Брижаний, Є. Денисенко, А. Івченко, І. Ковальов, О. Корнієнко, П. Хоменко та ін.); використання інноваційних технологій у військовій освіті та підготовці курсантів та майбутніх офіцерів (В. Воловник, О. Даниско, Б. Лебедев, О. Маслій, О. Корносенко та ін.); вивчення специфічних чинників військово-професійної підготовки та формування професійної компетентності майбутніх військових фахівців різних спеціальностей (С. Каплун, О. Маслій, О. Торічний, М. Хрупало, А. Шевченко та ін.). Однак необхідним залишається обґрунтування методологічних засад підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану.

**Мета статті** – проаналізувати необхідність та доцільність використання в якості методологічної основи підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану системного, компетентнісного, практико зорієнтованого та особистісно-діяльнісного підходів з урахуванням особливостей військово-професійної діяльності в умовах воєнного стану та вимог Міністерства оборони України.

**Методи дослідження** – теоретичний аналіз наукової літератури з проблеми дослідження для відбору й осмислення дидактичного матеріалу; критично-аналітичний аналіз концепцій, теорій та методик, з метою виявлення шляхів розв'язання досліджуваної проблеми.

**Виклад основного матеріалу.** Педагогічна система підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану є системою, функціонування якої опирається на сукупність методологічних підходів та принципів, взаємопов'язаних форм, методів, технологій та засобів навчання, що дає

змогу досягти мети – формування у майбутніх фахівців інженерних військ готовності до професійної діяльності.

З огляду на це, у визначенні методологічної основи підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану, насамперед, уточнимо загальнонаукову сутність поняття «підхід» і педагогічне трактування дефініції «методологічний підхід». Так, підхід є сукупністю прийомів та способів впливу або вивчення чогось (Каліна, & Штефан, 2019). Підхід відображає ті ідеї, положення, принципи та методи, які дають змогу розкрити особливості вирішення проблеми.

Методологічною основою підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану є сукупність системного, компетентнісного, практико зорієнтованого та особистісно зорієнтованого методологічних підходів. Відправною точкою дослідження методологічних основ підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану є системний підхід, який відноситься до загальнонаукових підходів (Рижиков, & Горячева, 2019).

*Системний підхід* у дослідженні педагогічних явищ та процесів забезпечує високу ефективність, які за своєю суттю є складними багатокомпонентними системами з безліччю зовнішніх та внутрішніх зв'язків. Особливостями системного підходу у підготовці майбутніх військових фахівців, на думку В. Рахманова та Л. Тимчук є можливість встановити всі системотвірні елементи професійної підготовки військових фахівців, розробити алгоритм теоретичного дослідження цього процесу та практичних дій щодо його вдосконалення (Рахманов, & Тимчук, 2022, с. 210). З огляду на це, системний підхід дає змогу розглядати підготовку майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану як систему, органічно пов'язану з процесом професійної підготовки військових фахівців, системою військової освіти загалом, системою оборони України та військовою інженерною системою. Зв'язок підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану із цими системами здійснюється на основі комплексу вимог освітніх та професійних стандартів, де відображається бачення

державою, суспільством та Міністерством оборони цілісної особистості майбутніх фахівців інженерних військ, які володіють певним переліком компетентностей для виконання трудових функцій службово-бойової діяльності.

Концептуальним орієнтиром розвитку сучасної освіти є *компетентнісний підхід*. Сучасні умови значною мірою змінили початкове трактування сутності компетентнісного підходу, який нині забезпечує формування не лише когнітивної та практичної складової, а й соціальної, мотиваційно-ціннісної, емоційної, діяльнісної, що дає змогу особистості вирішувати комплекс завдань у різних сферах життєдіяльності, постійно вдосконалюючи власні знання та навички, виявляти гнучкість та мобільність у мінливих умовах (Лігоцький, 2019, с. 64). Окреслені особливості використання компетентнісного підходу значущі для військової освіти, де збереження традицій, фундаментальних та моральних підвалин військової (службово-бойової) діяльності поєднуються із сучасними досягненнями науки та техніки, спрямовуючи майбутніх фахівців інженерних військ на безперервний професійно-особистісний розвиток.

Значимо, що імплементація компетентнісного підходу в систему вітчизняної військової освіти спершу акцентувалася на його діяльнісному аспекті, що дає змогу сформувати високий рівень готовності до вирішення типових завдань військової (службово-бойової) діяльності (Галкіна, 2014, с. 60). У цьому контексті значущим є зауваження Л. Олійник щодо зв'язку освоєних майбутніми фахівцями інженерних дисциплін компетентностей та службово-бойовою діяльністю, що дає змогу отримати в навчально-тренувальному процесі первинний професійний досвід та реалізувати потреби особистості у оволодінні обраною спеціалізацією (Олійник, 2016). Компетентнісний підхід також забезпечує відповідність підготовки військових фахівців вимогам воєнного стану, одночасно орієнтуючи цей процес на дотримання принципу фундаментальності, що має особливе значення у контексті реалізації педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців інженерних військ в умовах воєнного стану.

Реалізація компетентнісного підходу підготовки майбутніх фахівців інженерних військ в умовах воєнного стану як методологічної основи, очевидна, оскільки її результатом

є сформована готовність до професійної діяльності. Водночас, науковці пов'язують превалювання методології компетентнісного підходу в педагогічній науці та практиці не стільки з багаторічним перебуванням вітчизняної освіти в умовах Болонської системи, скільки з постійним оновленням та розширенням знання, що зумовлює нові вимоги держави, суспільства, роботодавців до особистості фахівців у контексті їхньої здатності та готовності до самостійного освоєння цих знань, досягнення нових видів діяльності та отримання нового досвіду (Брижаний, 2020; Рахманов, 2021). Все це вимагає інноваційних методів та технологій навчання, ефективного та одночасно об'єктивного інструментарію для оцінки результатів підготовки курсантів, що і стає можливим завдяки компетентнісному підходу.

Варто наголосити на двох важливих домінантах компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців інженерних військ. По-перше, на його діяльнісному характері, що дає змогу створити в межах навчально-тренувального процесу умови щодо оволодіння курсантами первинним досвідом вирішення завдань службово-бойової діяльності. По-друге, на формуванні професійно значущих якостей військових фахівців, які забезпечують використання цього досвіду в реальній службово-бойовій обстановці, що і сприяє успішній професійній реалізації особистості.

Наступним розглянемо *практико зорієнтований підхід*, який наближає курсантів до майбутньої військової спеціалізації конкретними ситуаціями її вияву та ті дії, які необхідно зробити для її вирішення. Це дає змогу сформувати первинний досвід службово-бойової діяльності, готовності до професійної діяльності майбутніх військових фахівців до закінчення навчання. Загалом сутність практико зорієнтованого підходу полягає у розумному поєднанні в межах навчально-тренувального (освітнього) процесу вивчення фундаментальних основ майбутньої військової спеціалізації та практичним освоєнням умінь, навичок та досвіду вирішення завдань професійної діяльності. Водночас, не доцільно наголошувати лише на організації практичних занять та практики. Велике значення має підбір технологій та методів навчання, що забезпечують оволодіння трудовими функціями за профілем обраної

військової спеціалізації; створення умов, що мотивують до оволодіння професійними компетентностями (Рижиков, & Горячева, 2019).

У сучасній військовій освіті реалізація практико зорієнтованого підходу зосереджена на впровадженні інноваційних технологій (ситуаційних, проєктних, проблемних) та засобів навчання переважно у вигляді симуляторів, тренажерів, а також розвитку традиційної практики отримання досвіду службово-бойової діяльності на полігонах.

Забезпечення практико зорієнтованого характеру підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей до професійної діяльності в умовах воєнного стану значною мірою пов'язано з реалізацією принципу міждисциплінарності, що дає змогу забезпечити обмін поняттями, методами, окремими елементами знань із різних сфер та на цій основі розширювати спектр набутих курсантами знань, умінь та навичок (Зельницький, 2020). З огляду на це, практико зорієнтований підхід доцільно розглядати як метод перетворення підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності та навчально-пізнавальної діяльності курсантів, що дасть змогу розкрити зв'язок між військово-професійними знаннями та практичними навичками військових фахівців, отримати первинний досвід їхнього використання у вирішенні конкретних завдань службово-бойової діяльності.

У підготовці майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану значну роль відіграє *особистісно зорієнтований підхід*. Одним із завдань підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану є формування у них професійно значущих якостей під впливом військово-професійного світогляду. Це вимагає розподілу особливих акцентів у змісті підготовки майбутніх фахівців інженерних військ, вибору та компетентного використання таких методів та технологій навчання, які сприятимуть розвитку військово-професійного світогляду, формування професійно значущих якостей особистості майбутніх фахівців інженерних військ.

На основі особистісно зорієнтованого підходу уможливується гуманізація навчально-тренувального (освітнього) процесу, розкриття потенційних можливостей курсантів та їхня

спрямованість на особистісно-професійний розвиток. Це дає змогу індивідуалізувати навчально-тренувальний (освітній) процес, сконцентрувати увагу на розкритті можливостей та здібностей кожного курсанта за допомогою організації співробітництва, діалогу, спільної діяльності.

Виокремлені у межах статті методологічні підходи конкретизуються в системі принципів як регулятивних положень, які визначають особливості змістовного наповнення, механізмів та дидактичних інструментів підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану. Принципи є сполучною ланкою між теоретичним поданням досліджуваного освітнього процесу та його практичною реалізацією, відображаючи ті специфічні закономірності, які властиві конкретному процесу навчання та значною мірою визначаються його цілями (Васильєв, 2020).

Закономірності розглядаються як стійкі та повторювані зв'язки компонентів процесу навчання (Цимбалюк, & Слівінський, 2015), що відображають основні орієнтири та ключові положення його здійснення, тобто принципи. Безумовно, що будь-який процес підготовки фахівців у системі військової освіти, як і процес підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану, опирається на загальні закономірності навчання. Однак власне сутність підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану та її результат у вигляді готовності до професійної діяльності визначає специфічні закономірності, до яких віднесено:

- 1) взаємозалежність між цілями військової освіти та підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану. Мета військової освіти полягає в підготовці військових фахівців, здатних забезпечувати обороноздатність держави, цілісність її кордонів. Це можливо й шляхом підвищення якості підготовки майбутніх фахівців інженерних військ, надання їй практико зорієнтованого характеру, що позитивно впливає на готовність фахівців інженерних військ до вирішення службово-бойових завдань і загалом сприятиме зміцненню обороноздатності держави;

2) змістом цієї підготовки та результатами розвитку військової науки та воєнної техніки з їхньою проєкцією в військову науку та практику. Стрімкий розвиток військової науки та розробка нової військової техніки, зростання числа міждисциплінарних досліджень, які безпосередньо стосуються військової науки та службово-бойової діяльності вимагає мобільного та гнучкого відображення у змісті професійно-військових дисциплін. Це забезпечить формування у майбутніх фахівців інженерних військ військово-професійних знань як когнітивної основи їхньої готовності до професійної діяльності;

3) мотивацією курсантів до активної навчально-пізнавальної діяльності та відповідністю підготовки майбутніх фахівців інженерних військ вимогам реальної службово-бойової діяльності. Пізнавальна активність майбутніх фахівців інженерних військ в процесі підготовки значною мірою залежить від розуміння курсантами ролі та місця військово-професійного знання в оволодінні військовою спеціалізацією, цінності набутих умінь, навичок, якостей для виконання конкретних трудових дій та ефективної службово-бойової діяльності загалом, можливості надалі підвищувати рівень своєї готовності до професійної діяльності;

4) взаємозалежність між науково-обґрунтованою організацією та реалізацією підготовки майбутніх військових фахівців в умовах воєнного стану та сформованістю готовності майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності. Підготовка майбутніх військових фахівців до професійної діяльності в умовах воєнного стану вимагає особливих заходів щодо вдосконалення на міждисциплінарній основі змісту військово-професійних дисциплін; розробки міждисциплінарних завдань, що дають змогу апробувати практично отримані військово-професійні знання, вміння та навички; підбору форм, методів, технологій та засобів навчання, які сприятимуть мотивованому, свідомому та активному формуванню у майбутніх фахівців інженерних військ готовності до професійної діяльності, ефективній та продуктивній взаємодії всіх учасників процесу підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей до професійної діяльності в умовах воєнного стану.

**Висновки.** Таким чином, методологічною основою підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності

в умовах воєнного стану є сукупність системного, компетентнісного, практико-зорієнтованого та особистісно-зорієнтованого методологічних підходів. Системний підхід дає змогу розглядати підготовку майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану як цілісну систему, що має внутрішні та зовнішні зв'язки та забезпечує системність формування її цільового результату – готовності майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності як системи взаємозалежних компонентів. Компетентнісний підхід встановлює результат підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану у вигляді готовності майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності, визначає на основі вимог освітніх та професійних стандартів її сутність та структуру. Практико-зорієнтований підхід забезпечує організаційно-технологічний супровід трансформації військово-професійних знань, умінь та навичок у первинний досвід вирішення службово-бойових завдань. Особистісно-зорієнтований підхід забезпечує стійкі мотиваційно-ціннісні установки до активної навчально-пізнавальної діяльності у процесі підготовки, сформованість у майбутніх фахівців інженерних військ військово-професійного світогляду та професійно-значущих якостей особистості.

Реалізація педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану вимагає створення певних умов, що відображають внутрішні та зовнішні зв'язки досліджуваного процесу, що уможливило виокремлення специфічних закономірностей, що зумовлюють взаємозалежність між цілями військової освіти та підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності в умовах воєнного стану; змістом цієї підготовки та результатами розвитку військової науки та воєнної техніки з їхньою проєкцією в військову науку та практику; мотивацією курсантів до активної навчально-пізнавальної діяльності та відповідністю підготовки майбутніх фахівців інженерних військ вимогам реальної службово-бойової діяльності; науково-обґрунтованою організацією та реалізацією підготовки майбутніх військових фахівців в умовах воєнного стану та сформованістю готовності майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності.

**ЛІТЕРАТУРА:**

1. Брижатиий Є. І. Військова освіта в контексті національної безпеки та оборони: сучасний підхід. *Військова освіта*. 2020. Вип. 1 (42). С. 35–45.
2. Васильєв О. М. Сучасні тенденції управління змінами в системі вищої військової освіти. *Військова освіта*. 2020. Вип. 2 (42). С. 27–38.
3. Галкіна В. Д. Компетентнісний підхід як методологічна основа професійної підготовки військових фахівців. *Військова освіта*. 2014. Вип. 1. С. 59–65.
4. Зельницький А. М. Системоутворюючі фактори педагогічної системи закладів вищої військової освіти. *Військова освіта*. 2020. № 1 (42). С. 136–146.
5. Зорій Я. Компетентнісний підхід до практичної підготовки громадян за програмою офіцерів запасу в закладах вищої освіти. *Ukrainian professional education*. 2018. Вип. 3. С. 65–70.
6. Каліна К. Є., Штефан Л. А. Методологічні підходи до дослідження проблем педагогічної теорії і практики. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2019. Вип. 46. С. 59–69.
7. Лігоцький А. О. Методологічні ознаки проектування інноваційної моделі вищої освіти в контексті світового і національного розвитку. *Інтернаука. Серія: Юридичні науки*. 2019. Вип. 3 (17). С. 62–73.
8. Олійник Л. В. Компетентнісний підхід як необхідна умова навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління. *Військова освіта*. 2016. Вип. 2. С. 153–161.
9. Полторак С. Т. Трансформація системи військової освіти України на шляху до досягнення стандартів НАТО. *Наука і оборона*. 2018. Вип. 2. С. 3–10.
10. Рахманов В. Основні підходи до системи професійної військової освіти в Україні. *Військова освіта*. 2021. Вип. 1 (43). С. 279–288.
11. Рахманов В., Тимчук Л. Основні етапи системного підходу до навчання у вищому військовому навчальному закладі. *Військова освіта*. 2022. Вип. 1 (45). С. 207–218.
12. Рижиков В. С., Горячева К. С. Концептуальні підходи до проектування системи гарантування якості підготовки офіцерських кадрів у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти України. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 15 (1). С. 78–81.
13. Цимбалюк М. М., Слівінський В. Р. Феноменологічні закономірності становлення фахівця органів внутрішніх справ: монографія. Львів: Ліга-прес, 2015. 280 с.

**REFERENCES:**

1. Bryzhatyi, Ye. I. (2020). Viiskova osvita v konteksti natsionalnoi bezpeky ta oborony: suchasnyi pidkhhid [Military education in the context of national security and defense: a modern approach]. *Viiskova osvita – Military education*, 1 (42), 35–45 [in Ukrainian].
2. Vasyliiev, O. M. (2020). Suchasni tendentsii upravlinnia zminamy v systemi vyshchoi viiskovoi osvity [Modern trends in change management in the system of higher military education]. *Viiskova osvita – Military education*, 2 (42), 27–38 [in Ukrainian].
3. Halkina, V. D. (2014). Kompetentnisnyi pidkhhid yak metodolohichna osnova profesiinoi pidhotovky viiskovykh fakhivtsiv [Competency approach as a methodological basis of professional training of military specialists]. *Viiskova osvita – Military education*, 1, 59–65 [in Ukrainian].
4. Zelnytskyi, A. M. (2020). Systemoutvoriuiuchi faktory pedahohichnoi systemy zakladiv vyshchoi viiskovoi osvity [System-forming factors of the pedagogical system of institutions of higher military education]. *Viiskova osvita – Military education*, 1 (42), 136–146 [in Ukrainian].
5. Zorii, Ya. (2018). Kompetentnisnyi pidkhhid do praktychnoi pidhotovky hromadian za prohramoiu ofitseriv zapasu v zakladakh vyshchoi osvity [A competent approach to the practical training of citizens under the program of reserve officers in institutions of higher education]. *Ukrainian professional education – Ukrainian professional education*, 3, 65–70 [in Ukrainian].
6. Kalina, K. Ye., & Shtefan, L. A. (2019). Metodolohichni pidkhody do doslidzhennia problem pedahohichnoi teorii i praktyky [Methodological approaches to the study of problems of pedagogical theory and practice]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia – Theory and methods of teaching and education*, 46, 59–69 [in Ukrainian].
7. Lihotskyi, A. O. (2019). Metodolohichni oznaky proektuvannia innovatsiinoi modeli vyshchoi osvity v konteksti svitovoho i natsionalnoho rozvytku [Methodological features of designing an innovative model of higher education in the context of global and national development]. *Internauka. Serii: Yurydychni nauky – Interscience. Series: Legal Sciences*, 3 (17), 62–73 [in Ukrainian].
8. Oliinyk, L. V. (2016). Kompetentnisnyi pidkhhid yak neobkhhidna umova navchannia viiskovo-spetsialnykh dystsyplin mahistriv viiskovo-sotsialnoho upravlinnia [Competency approach as a necessary condition [for teaching military-special disciplines of masters of military-social management]. *Viiskova osvita – Military education*, 2, 153–161 [in Ukrainian].

9. Poltorak, S. T. (2018). Transformatsiia systemy viiskovoi osvity Ukrainy na shliakhu do dosiahnennia standartiv NATO [Transformation of the military education system of Ukraine on the way to achieving NATO standards]. *Nauka i oborona – Science and Defense*, 2, 3–10 [in Ukrainian].

10. Rakhmanov, V. (2021). Osnovni pidkhody do systemy profesiinoi viiskovoi osvity v Ukraini [Basic approaches to the system of professional military education in Ukraine]. *Viiskova osvita – Military education*, 1 (43), 279–288 [in Ukrainian].

11. Rakhmanov, V., & Tymchuk, L. (2022). Osnovni etapy systemnoho pidkhodu do navchannia u vyshchomu viiskovomu navchalnomu zakladi [The main stages of a systematic approach to training in a higher military educational institution]. *Viiskova osvita – Military education*, 1 (45), 207–218 [in Ukrainian].

12. Ryzhykov, V. S., & Horiacheva, K. S. (2019). Kontseptualni pidkhody do proiektuvannia systemy harantuvannia yakosti pidhotovky ofiterskykh kadriv u vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladakh, viiskovykh navchalnykh pidrozdilakh zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy [Conceptual approaches to the design of the system of guaranteeing the quality of officer training in higher military educational institutions, military educational units of higher education institutions of Ukraine]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, 15 (1), 78–81 [in Ukrainian].

13. Tsymbaliuk, M. M., & Slivinskyi, V. R. (2015). *Fenomenologichni zakonomirnosti stanovlennia fakhivtsia orhaniv vnutrishnikh sprav [Phenomenological patterns of becoming a specialist of internal affairs bodies]*. [Monohrafiia]. Lviv: Liha-pres, 280 [in Ukrainian].